

DISQUISITIONES GRAMMATICAE.

Ad Grammaticam Hungaricam certius figendam.

Volumen I. de Pronominibus, eorumque Vsu cumprimis Possessiuo, cum Originibus, explanata per occasionem et Postpositionum Natura.

Volumen II. de Formis Coniugationum Fixis, Temporumque, ac Personarum Formationibus, regularium, et irregularium Verborum.

Volumen III. de Vocum Deriuatione, Nominumque Inflexione per Casus, et Gradus, praemissa Literarum Explanazione.

Volumen IV. quod complectitur Vocabula Hungarica copiosissima, Hebraicis, Chaldaicis, Syriacis, et Arabicis cognata, praemissa Dissertatione de Linguae Hungaricae Nexu cum Orientalibus, ac fennicis, explanata Literarum Mutatione.

Apparatur demum Jussu Altiore : Grammatica Hungarica ad genuinam Linguae Indolem Orientalem, quanta potuit accurate, exacta.

Studio, et opera Joannis Nicolai Révai, Presbyteri Secularis Dioecesis Jaurinensis, in Regia Scientiarum Vniuersitate Pestinensi, Linguae, ac Literaturae Hungaricae Professoris Publici Ordinarii.

A' Főtiszteletű Apát Úr kegyes adományát, hogy azzal mennél előbb fel segíthessem magamat, tsak közönséges kis levélben, minden egyéb jelentés nélkül, bátran feladhatja a' Postára, szállásom fel jegyzésével: In der Ungärgasse, bey Adalbertus Römer Hafner Meister, Nro 421. in oberen Stock.

Közli: JÓNÁS KÁROLY.

A DEBRECZENI CSOKONAI-SÍREMLÉK ÉS PÉCZELY JÓZSEF.

A debreczeni Csokonai-síremlék létesítésére irányú törekvésekkel kapcsolatban Péczely József debreczeni tanár elkeseredett harcba keveredett tanártársaival. Ezen vitát a maga egészében kell megismerni annak, a ki az adatok ismerése nélkül azok sorába nem akar állani, kik a debreczeni kollégium tanárait Csokonai iránt való gyűlölettel vádolják, a mint ezt országszerte tették még a XIX. század közepén is. Értékes adatokat közölt erre vonatkozólag Szilágyi István az Abafi-féle Figyelő II. k. 161. lapján: »Csokonai síremléke és a debreczeni tanárkar« czímen. E cikkben olvasható a debreczeni kollégium tanárkarának 1835-ben a maga védelmére közzétett nyilatkozata, illetőleg röpirata, melynek czíme: »Felelet az e folyó 1835-dik esztendei Rajzolatok 48-ik, s a Jelenkor Társalkodója 101-dik számjában kijött gúnyírásokra a debreczeni ref. kollégiumbeli professori kar részéről.« Érinti a vitát Beregszászi Pál is: »Csokonai Vitéz Mihály síremléke« cz. 1860-ban kiadott kis dolgozatában.

Kitűnik ezekből, hogy akkor, mikor Péczelynek tanártársaival folytatott vitája a legnagyobb elkeseredettséggel folyt, már csak ürügy volt a Csokonai síremlék, s az egész vita személyes ellentéték következménye volt. Ámde a kollégiumot fenntartó tiszántúli ref. egyházkerület vezető emberei is nagy kedvetlenséggel töltötte el a professorok kebelében dülő viszály, s mindent elkövettek, hogy annak véget vessenek. A kibékítés

munkája nehéz volt, de az egyházkerületi gyűlés nagy örömeire 1836 elején sikerült. Hogy ez miképen történt, az alábbi jegyzőkönyvből, melyet szóról szóra közlök, világosan kitűnik:

»Magára vonván consistoriumunk figyelmét a helybeli Professor urak, nevezetesen Professor Péczely József Úr s több tisztársai között, a néhai költő Csokonai Vitéz Mihály felállítandó emlékének tárgyában közelebb támadt, s már a Hazában köztudomásra jutott kedvetlen összejutkozás, melynek haladéknélküli megszüntetését anya oskolánk ez által nagy mértékben veszélyeztetett java sürgetve kívánja, sőt parancsolja, azonban ezt úgy óhajtván eszközölni consistoriumunk, hogy Professor uraknak szükséges tekintete ez által semmi részben ne szenvedjen: miután a közértelem oda nyilatkozott volna, hogy ez egyedül a barátságos öszve békéltetés útján lenne kivihető: ennek tüsténti megpróbálása indítványba tétetett. Mely indítvány elfogadtatván, a Professor urak mindnyájan meghivatni rendeltetvén, s a gyűlés helyén csakhamar meg is jelenvén és elsöben is Méltóságos főcurator urnak, ki gyengélkedése miatt gyűlésünkre be nem jöhetett, e tárgyra nézve consistoriumunkhoz intézett s ugyancsak a megbékéltetést ajánló leveléből azon pontok, melyekben Professor urakat oskolánk iránti hajlandóságokba bizakodva, barátságos békélésre felszólítja, s kéri, előttök felolvastatván, azután pedig consistoriumunk nehéz fájdalma az eddig történtek s terhelő aggodalma a továbbá történhetők tekintetében, mint szintén az is előjökbe terjesztetvén, hogy consistoriumunk mindnyájoknak tekintetét egyaránt becsben tartván, s kimélve őrizni óhajtván és köteleztetvén, nem mint igazgatóság és bíró, de mint atya úgy kívánja a kedvetlen tárgyat elintézni: miután ily hangon s e képen felszólítottak s kértettek volna, hogy nagyfontosságú helyezetőket gondolóra véve, mit buzgóan védni és önnön érdekeiket feláldozni és előmozdítani legközelebről tartoznak, az oskolának javát tekintve, kölcsönös bántódásaikat kölcsönösen megbocsátva, s ha ki közülök magát tetemesebben sértettnek érzé, ebbeli fájdalmas érzetét is ama nagyérdékű czélnak áldozatul adva, a barátságos békére nyujtsanak egymásnak kezet és semmit többé e tárgyan se magok ne írjanak, se más által ne irassanak: erre mindnyájan, mint ezt oly nagyszámú ifjuság nevelőjítől consistoriumunk méltán reménylette, készeknek nyilatkoztatták, s a kérdéses tárgyra nézve általános elhallgatásra kötelezték magokat és a kölcsönös megbocsátás és békülés bizonyosságául consistoriumunk színe előtt egymásnak kezet nyujtottak. Mit consistoriumunk mindnyájok részéről az oskola oltárára tett áldozatul tekintvén, a minden jelenlevők szívére érzékenyítőleg hatott jelenetet áldásmondásokkal s egyszersmind ez napi, aggodalommal kezdett, de szerencsésen sikerült tanácskozását örvendő megnyugovással rekesztette be, a jegyzőkönyvnek ezen cikkelyét Professor uraknak is kiadatni határozván.«¹

¹ Tiszántúli egyházkerületi j. k. 1836. évi 23 p.

BUZINKAI GYÖRGY ÉRTESÍTI APAFFI FEJEDELMET
PÓSAHÁZI HALÁLÁRÓL.

1686 máj. 4.

Hogy Isten ő felsége számos esztendőig virágzó jó egészségben éltetvén Nagyságodat, fejedelmi székit minden ellenségi ellen erősítse, országlását időkrül időkre boldogul terjessze, szívesen kívánjuk!

Méltóságos Fejedelem, Kegyelmes Urunk! Szomoruan és valóban megkeseredett szívvel irhatjuk Ngodnak, mint Klmes Urunknak, hogy az Ur Isten az ő felsége bölcs tetszése és akarhatja szerint ezt a mi (ekkediglen e számkivetésnek földében a Ngtok Klmes oltalmazó és tápláló szárnyai alatt nyugovó) szegény árva Collegiumunkat valóban meglátogatta, mert ugyanis egyik szomorúságát másik szomorúsággal megtetézte, ugyanis ez előtt harmadfél esztendővel boldog emlékezetű atyánkat közölünk magához hívás és tiszteletes Posaházi urunk egyedül mavadván, 4 Maji délyesti 10 óraker az Istennek ecclesiájának nem kicsiny kárával és szegény árva Collegiumunknak soha eléggé meg nem siratható kissebedésével hosszas számkivetését megeléglvén, közölünk ő klmét elvevé. Melyre nézve immár hová és kihez hajtsuk szegény fejeinket nem tudjuk és olyanok vagyunk, mint az ő pásztoroktól megfosztatott szegény juhok. Mely megnevezett jó atyánknak meghidegedett tetemit Ngod Klmes akarhatja nélkül nem akarván eltemetni, várjuk mind eltemettetése, mind pedig árva Collegiumunkról Klmes dispositióját. Melyért is hogy Isten maga oltalmazó szárnyai alatt Ngodat és Ngod fejedelmi házát megmarassza, ő felsége előtt könyörgésünkben esedezni el nem mulatjuk. Maradván Ngodnak alázatos szolgái a fejevári collegiumnak tagjai és Ngod méltatlan alumnusi és azoknak nevével

a collegiumnak seniora

Anno 1686 die 4 Maji

Buzinkai György.

Kívül: Illustrissimo ac Celsissimo Principi, Dei gratia Principi Transylvaniae, Michaeli Apaffi, Partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino nobis clementissimo.

A zárlatán fekete viaszba nyomott pecsét, melynek körirata: Sigillum Illust. Scholae S. Pat.)

(Ered. Orsz. Ltárban, az Akadémiától átvett iratok közt.)

